

# 13

PÅSKEN KOM OCH GICK, Jesu lidande gick Idas öron spårlöst förbi. Varje morgon veckorna innan påsk läste Lärarinnan med darrande stämma om Herren Jesus vedermödor. Ida var till brädden fylld av sina egna bekymmer och orkade inte bry sig om lammets blod. Hon satt snällt och tyst i sin bänk, med händerna sedesamt knäppta. Ansiktet hade ett grubblande, inåtvänt uttryck, den sanna bilden av fromhet.

Ida funderade dag och natt på vad hon gjorde för fel. Inga karlar ville veta av hennes inviter. När hon putade med den obefintliga barmen mot Holjedrängen och försökte se trånande ut frågade han om hon fått nackvres, och när hon vickade på baken och försökte skreva så som tattarjäsentorna gjort, undrade Erling om hon var skitnödig. Det verkade stört omöjligt att hitta en endaste en att öva på. Ida grunnade och funderade. Till sist kom hon fram till att hon skulle vänta tills marknaderna kom igång. Då skulle hon göra som Tattare-Elin förra sommaren, smyga fram till karlslokarna som stod och hängde runt lägerplatsen, de som hade svårt att hålla ögonen från småjäsentorna, och kvickt viska ”tjufem öre för att titta, dubbelt för en fitta!” Om inte det tog skruv visste hon sig ingen levandes råd.

Karessa var ju det enda hon behövde kunna för att komma in vid filmen, det hade hon själv hört Nils säga till Hanna, och hur skulle hon kunna veta om hon dög ifall ingen enda ville prova henne? Det fanns förstås en hake. Hon hade aldrig tordats säga någonting till en främmande människa, knappt ens ”godda”, hur skulle hon kunna haspla ur sig så många ord, och så rälga. Och hon ville ju inte ha pengar, bara praktik.

I början på april dök Nils upp med sin kumpan och hans kvinna.

Tuastugan blev för trång för nykomlingarna, de inlogerades i Victory.

Danserskan var liten och späd, med ett hårsvall som nådde ner på rumpan. Hon hade ett sätt att skela lite, och lirka med tungan i mungipan så byns

manfolk, både gamla och unga, blev alldeles till sig. Kärringarna i byn drog åt sig kjolarna och fnös. Snart nog var tungorna igång. När söndagen kom var det några drängar, och för den delen även bondsöner, som gjorde sig ärende upp mot stenbrotten för att få en skymt av danserskan när de gick eller cyklade förbi Tuastugan. Där hon satt på kuskbocken och ansade sina tånaglar med kjorteln långt upp över låren, kunde den långsynte få ett ögonkast ända in i härligheten. När det led mot afton brukade hon spatsera en tur i enefäladen, då ryktades det om ljuvliga stunder för den som inte var buskablyg.

När planeringen inför marknadssäsongen var färdig körde Nils in till stan, där han och kumpanen hade för avsikt att stanna tills alla remedier var klara. Under tiden skulle Hanna och Ida, som förra våren, förbereda sommarens turné. Danserskan skulle hjälpa till med lite av varje. Hanna tvivlade på att hon kunde annat än att förvrida huvudet på karlar, men det kunde hon desto bättre. Hon hade nock sett hur lystet till och med Nils tittade på tösavipan när hon svassade runt i bara särken.

En kväll i början av maj när Ida och Hanna arbetade i bagarstugan på Skogäng hade danserskan långtråkigt. Det föll ett stritt, kallt regn och inte en karlslok syntes till. Hon tog flaskan med den sista slatten brännvin och gick in till Sven för att få lite sällskap och förströelse. Kortleken kom fram, Sven fick en sup, tog den nog så godvilligt, och började lära ut sina enklaste korttrick. När kvällen led mot natt och Sven började klippa sömnigt med ögonen tackade danserskan för sig och gick sedesamt till sängs ute i Victory.

Vad som utspelat sig i Tuastugan och i Svens ryssläde blev aldrig klarlagt. När Hanna och Ida kom hem låg Sven halvvägs ute på golvet. Danserskans ena kjortel låg under hans livlösa kropp. Hur han hamnat så kunde ingen förstå. Han hade sovit när danserskan gick in till sig, det vittnade hon om, och hon borde ju veta. Hon var den siste som sett Sven i livet.

”Död av slaget efter långvarig sjukdom” skrev doktorn.

”Allt brottsligt och all oära kan man bortse ifrån”, sa fjärsman Flyckt, när utedningen om Svens död var klar.

Sven ville kanske ha fatt i flaskan, gissade Flyckten. Han hade lagt ner extra omsorg för att komma till klarhet om dödsorsaken. Det var inte fritt

utan det viskades om att Sven fått hjälp på vägen, men Flyckten hade haft god nytta i sin utredning av nyckelvittnet, den lilla danserskan, som glatt och villigt utstått det ena enskilda förhåret efter det andra. Därför trodde han sig nu helt kunna utesluta andra orsaker än de naturliga – Sven hade dött därför att han slutat andas.

Tosingasvennen begrovs utan all pompa och ståt, följd till graven av Hanna, Ida och Nils, och eget nog av Rävabonden och Amalia. Svea och Nora betackade sig. Danserskan och kumpanen hade diskret dragit sig tillbaka till Victory under själva akten. Pastorsadjunkten hade inget att säga förutom ritualen, och snart nog var man hemma i Tuastugan igen. Hanna bjöd på kaffe och sockerkaksplättar som hon i all hast vispat ihop när hon förstått att Amalia och Erik skulle följa.

Hanna var rödögd och ledsen, hon hade trots allt tyckt om sin Sven in i det sista, men var på samma gång lättad över att han slapp lida mer, och skamset tacksam över att hennes egen arbetsbörda inte skulle bli så tung i fortsättningen. Men det höll hon nogsamt för sig själv. Det var lätt att bara tänka så, förstod hon.

Ida kände en konstig tomhet, hon visste att Sven förstått henne, att han brytt sig. Plötsligt kände hon sig ensam och utanför, hennes stora uppgift i hemmet hade upphört. Kanske Hanna och Amrikanarn inte ville ha henne kvar, nu när hon inte behövdes för att passa Sven. Rädslan satte sig som en isklump i halsen och magen. Hon kunde plötsligt inte säga något alls, inte ens svara på tilltal. Det var samma rädsla som kom i nattmarorna, precis innan det oundvikliga skulle ske.

Hon visste att något hemskt skulle komma, men kunde inte göra något för att slippa undan. Var i all sin dar skulle hon ta vägen om inte Hanna och Nils ville ha henne?

Och vad skulle de ha henne till? Hon kunde inget, inte tjusa karlar, och inte dög hon något till i betstycket. Hon kunde inte laga mat och inte sticka strumpehålar. Utan berättigande, en lätting som inte kunde försörja sig själv. Ett skarn som hade tänkt gå den breda vägen i synd och skam. Om hon nu föll död ner, precis som Sven, skulle hon komma direkt till Helvetets port, hon med sina drömmar om berömmelse, om att bli rik utan att arbeta. Ida grät i sin skräck så hon hickade.

Nils försökte trösta henne, trodde att hon sörjde far sin, men det satte bara mer glöd under syndaskammen. Inte ens sörja far sin kunde hon. Hon var glad att han var död och begravnen! Glad! Hon grät för sin egen skull. Vem skulle vilja ha med en så usel människa att göra? Vad skulle hon ta sig till?

Som om Amalia läst Idas tankar började hon försiktigt fråga Hanna om hur hon skulle reda sig med Ida, nu när Sven var borta. Inte för att hon hade med det att göra, men folk pratar så mycket. Man får tänka på Ida och hennes framtid. Inte kunde tösabiten åka med på sommarens marknadsresa när inte Sven fanns för att hålla ett öga på dottern sin, det passade sig inte. Att Hanna, vuxna kvinnan, kunde ge sig åstad med en främmande karl, det var sin sak. Men lilla Ida, hon har sitt framtida rykte att tänka på. Och den där slampa som ränt i enefäladen med så många karlar Gud skapat och hon kunde lägga fingrarna på, skulle hon med på resan? I så fall visste man aldrig vad en tösaglytt som Ida fick för sig att ta efter. Om Ida ville räkna med ett gott gifte så dög det inte att hon vuxit upp i en skojarekärra.

”Ja, Nilsson får ursäkta, men så går sladdret”, slutade Amalia.

Hannas tårar svämmade plötsligt över, och hon sa med grötig röst att det var ungefär så hon själv tänkt, men Nils var så glad i glytten som om det var hans egen, så hon hade inte kommit sig för med att säga något än.

Nils protesterade först högljutt över att ha blivit kallad skojare och främmande karl! Han som närapå var som en far för Ida! Han svor och ryade över att det skulle äventyra Idas goda namn och rykte att vara tillsammans med honom. Han visade en oanad talang i svärandets svåra konst. En lång tirad utan minsta upprepning eller tvekan rann ur hans trut i ilsken protest mot Rävafolket.

”Håll käften karl, när vi vill er väl. Det är ingen som ska ta Ida ifrån er, inte än åtminstone, men om kärringarna får hållas så kan ingen jävel stoppa dem. Då kommer Ida att tas av det kommunala, och hamna hos en snål bonde som tar henne för lägst peng. Så får det icke bli. Ida får komma till oss som sommarpiga, hon får hjälpa till med lite av varje, komma hem till Tuastugan och hälsa på när hon vill. Ni bägge, Hanna och Nilsson, är välkomna att titta till tösen på Rävagården när som helst.”

”Ja”, inflikade Amalia, ”vi fäste oss vid Ida i höstas, det skulle vara roligt för mig att ha tösen kring mig, och särskilt nu som jag väntar smått framåt Mårtenskroken. Snälla Nilsson, hjälp oss övertala Hanna!”

Så blev det. Ida skulle flytta till Rävagården redan nästa måndag. Töserna på Hällan kom ju vägen förbi, så ensam behövde hon inte gå den långa skolvägen.

Ida satt tyst, som i salighet höljd. Syndatankarna om att bli en stjärna i Hollywood tonade bort. Inom sig kände hon värmen och trivseln i Amalias kök. Att hon skulle få... Att dom ville... Att Amalia och Erik skulle ... ”Gud är god! Fräls oss ifrån ondo!” Hon behövde inte tjusa karlar, åtminstone inte än på ett tag, hon skulle få vara i friden och värmen på Rävagården.

Ida installerades och kom fort till ro. Hon behandlades mer som dotter i huset än som piga av Amalia. När hon lekte med Ola, eller när hon gick ensam i köket med Amalia, pladdrade hon glatt om än det ena och än det andra. Det var svårt att veta vem hon helst ville likna, Lärarinnan eller Amalia. Allt oftare drog Lärarinnan det kortaste strået.

I skolan var det som förut, Ida öppnade inte munnen, icke ett ljud kom över hennes läppar. Hon nickade eller skakade på huvudet. De enda som hon ibland förde ett viskande samtal med var grannastöserna och Anna och Levi, om ingen annan hörde.

På examensdagen var Ida stolt och lycklig, i ny klänning sydd enkom till henne. Håret var krusat med Amalias locktång och sidenrosetten gliste i ögonen på byungarna. Amalia satt och skrockade som en värphöna när mororna tisslade om hur Rävafolket tog sig förnär. Det var rysligt så prydlig Ida såg ut – ja, inte alltför fin, Amalia visste vad som passade sig, det var så lagom.